

Karjeros konsultavimo paslaugos mokiniams iš skirtingų kultūrinių aplinkų: geroji tarptautinio seminaro *Serbijoje* patirtis

Markas Paura

Projekto „Karjeros planavimo sistemos mokiniams plėtra“ veiklos koordinatorius

2026.01.28

LINEŠA

LIETUVOS NEFORMALIOJO ŠVIETIMO AGENTŪRA

Turinys

1. Lietuvos komanda
2. Svarbiausios seminaro temos
 - 2.1. Skirtingų kultūrų besimokančiųjų padėties samprata
 - 2.2. Skaitmeniniai įrankiai karjeros specialistams, dirbantiems su skirtingų kultūrų atstovais
 - 2.3. Socialinė iniciatyva: NVO indėlis Belgrade veiklinant skirtingų kultūrų atstovus
3. Renginio akimirkos

Mokymuose dalyvavo 30 dalyvių. Lietuvos komanda:

- **Eglė** (Auštaitijos profesinio rengimo centras)
- **Jolanta** (Telšių švietimo centras)
- **Gileta** (Švietimo mainų paramos fondas (ŠMPF))
- **Markas** (Lietuvos neformaliojo švietimo agentūra (LINEŠA))

Pagrindinis pranešimas

Marginalizuotų jaunuolių
vystymosi, mokymosi ir karjeros
kelionė: iššūkiai, sėkmės
veiksniai ir gerosios praktikos
(Serbija)

EUROPEAN UNION
TCA
FOUNDATION
TEMPUS
Erasmus+
Enriching lives, opening minds.
**The Developmental, Educational, and Career
Journey of Youth from Marginalized Backgrounds:
Challenges, Success Factors, and Good Practices**

Nataša Simić, PhD
University of Belgrade – Faculty of Philosophy, Institute of Psychology

ŠVIETIMO MAINŲ
PARAMOS FONDAS

euro | guidance

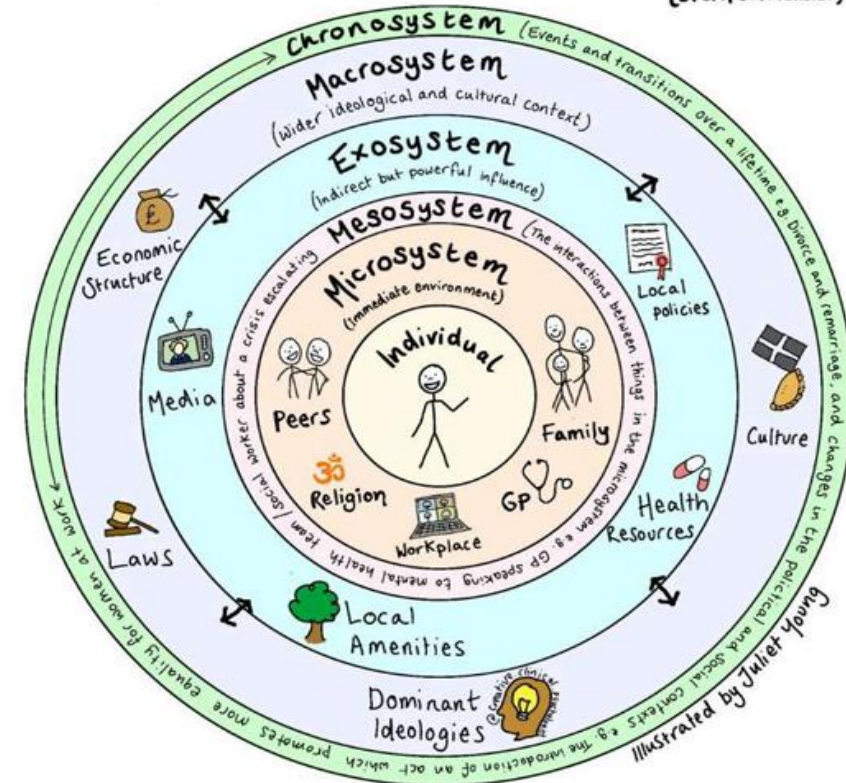
Erasmus+

Praturtina gyvenimus, išlaisvina mintis.

Ekologinė sistemų teorija

Ecological Systems Theory (Bronfenbrenner, 1979)

- Skiriamos tokios sistemos:
 - Mikrosistema
 - Mezosistema
 - Egzosistema
 - Makrosistema
 - Chronosistema

Visų sistemų centre – ŽMOGUS.

Ekologinė sistemų teorija

- Ekologinė sistemų teorija – tai požiūris, aiškinantis, kaip žmogaus raidą ir elgesį formuoja skirtingi aplinkos sluoksniai, su kuriais jis tiesiogiai ar netiesiogiai sąveikauja. Pokyčiai viename sluoksnyje veikia visus kitus sluoksnius. Autorius: psichologas Urie Bronfenbrenner.
- Trumpai tariant: žmogus vystosi ne vakuume, o nuolat veikdamas ir būdamas veikiamas savo aplinkos.

Rizikos veiksniai žmogui

Genų įtaka vaisiui

Nevisavertė motinos mityba nėštumo metu, aplinkos užterštumas, finansiniai rūpesčiai ir nuolatinis stresas

Nepakankama sveikatos priežiūra gimus vaikui trumpuoju laikotarpiu

Rizikos veiksniai mikrolygmeniu: *šeima*

Nesimezgantys šeimos santykiai ir nesaugumo jausmas (veda prie nepasitikėjimo aplinkiniais)

Tėvų valdžios forma (nuo leidimo veikti pačiam iki autoritarinės)

Pakitęs kortizolio išsiskyrimas kaip prisitaikymas prie aukšto streso lygio

Silpnesnis gebėjimas prisitaikyti prie sparčiai kintančios aplinkos

Sutrikusi dėmesio koncentracija ir silpnesnis emocijų valdymas

Rizikos veiksniai mikrolygmeniu: *darželis, mokykla*

Apie grupes

- Nepakankamas atstovavimas
- Marginalizavimas
- Nepakankamos paslaugos, parama
- Stereotipai ir prietarai

Apie atskirus jaunuolius, mokinius

- Nepasitikėjimas savo gebėjimais
- Nenoras eiti į mokyklą
- Rizikingas elgesys siekiant vyresniųjų palankumo arba patyčios ir socialinė atskirtis
- Sveikatos sutrikimai kaip perlelyg didelio streso rezultatas

Rizikos veiksniai mezosistemos lygmeniu

- Tėvai iš socialiai pažeidžiamų bendruomenių yra mažiau linkę bendradarbiauti su ugdymo įstaigomis nei vidutinės pajamas uždirbantys tėvai dėl:
 - Nepalankių darbo valandų
 - Kalbos barjerų
 - Prietarų

Rezultatas: blogesni vaikų pasiekimai, atskirtis, iškritimas iš ugdymo proceso

Rizikos veiksniai egzosistemos lygmeniu

Nepakankami ištekliai

Nepakankama socialinių paslaugų infrastruktūra

Nepilnamečiai gali panirti į veiklas, kurios nebūtinai geriausiai atspindi jų galimus tikrosios karjeros kelius

Netinkamai pasirinktos veiklos gali sukelti nevisavertiškumo jausmą

Rezultatas: ribotos galimybės deramai įsitvirtinti visuomenėje

Rizikos veiksniai makrosistemos lygmeniu

Skirtingų šalių struktūriniai barjerai įsitvirtinti kitų kultūrų atstovams

Nusistovėjusių priimančiosios visuomenės socialinių normų ir atskiros marginalizuotos bendruomenės kultūrinio identito skirtumai

Rezultatas: izoliacionizmas, neištirtos karjeros galimybės, nepakankama gerovė

Galimi veiksmai mikrosistemos lygmeniu

- **Atliepti kompetencijos, autonomijos, ryšio ir įsiveiklinimo poreikius**
 - Saugios aplinkos (jokios diskriminacijos ar smurto)
 - Parama darželiuose ir mokyklose
 - Bendradarbiavimo ir mentorystės skatinimas
 - Derybų ir konfliktų sprendimo įgūdžių, empatijos stiprinimas, iniciatyvumo skatinimas (savanorystės ir pan.)
 - Galimybių pažinti save suteikimas (diskusijos, debatai)
 - Mokymosi galimybių įvairinimas
 - Darbas su jaunimu nuo pat ankstyvo amžiaus
 - Kova su prietarais ir diskriminacija (ugdymo įstaigų vidaus tvarkos, personalo mokymai ir pan.)

Galimi veiksmai mezosistemos lygmeniu

- **Skatinti tėvų įsitraukimą**
 - Informacijos apie išteklius ir galimybes teikimas
 - Darželio/mokyklos ir tėvų bendradarbiavimo skatinimas
 - Nemokamos popamokinės veiklos
 - Susitikimai su tėvais, baigusiaisiais įstaigas, vietos bendruomenių atstovais
- **Karjeros konsultavimas mokyklose**
 - Informavimas apie galimus stereotipus ir nuolatinis profesinis augimas (kultūriškai kryptingas karjeros konsultavimas)
 - Ilgalaikis konsultavimas
 - Pagalba įvykus permainoms (individualizuota pagalba)
 - Bendradarbiavimas su vietos verslininkais, organizacijomis ir institucijomis (pvz., karjeros mugės)
 - Mentorystės programos

Galimi veiksmai egzosistemos lygmeniu

Erdvės socialinių partnerių susitikimams – formaliems ir neformaliems

Piliečių/bendruomenių iniciatyvos ir grupių kontaktai vienu su kitomis

Parama profesinėms bendruomenėms, su kuriomis edukatoriai dalinasi darbo su marginalizuotu jaunimu patirtimis

Galimi veiksmai makrosistemos lygmeniu

- **Įtraukiosios ir lygybę užtikrinančios politikos**
 - Tikslinės mokymosi/ugdymo programos
 - Jaunimo įdarbinimo iniciatyvos daugiau dėmesio teikiant marginalizuotoms bendruomenėms
 - Mokestinės paskatos priimantiems kitų kultūrų atstovus mokytis/dirbti
- **Marginalizuoto jaunimo teigiamo įvaizdžio kūrimas žiniasklaidos priemonėse ir viešajame diskurse**

Šaltiniai

- Bowlby, J. A Secure Base: Parent-Child Attachment and Healthy Human Development
- Bourdieu, P. Forms of Capital, in Volume 3 of General sociology
- Bronfenbrenner, U. The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation
- Erikson, E. Identity and the Life Cycle
- Fiske, S. T. (2018). Stereotype Content: Warmth and Competence Endure. Current Directions in Psychological Science, 27(2), 67-73. <https://doi.org/10.1177/0963721417738825>
- Gardner, H. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences

Skaitmeniniai įrankiai karjeros specialistams, dirbantiems su skirtingų kultūrų atstovais

- **Pabėgėlių įdarbinimo platforma** (pranešėjas: *Steven Bunce*, **UNHCR**; <https://www.unhcr.org/europe/about-unhcr/unhcr-europe/refugee-employment-platforms>)

Pradžią / Apie UNHCR / UNHCR Europoje

Pabėgėlių įdarbinimo platformos

Pabėgėlių užimtumo platformos (REP) siekia pagerinti deramo darbo perspektyvas pabėgėliams visoje Europoje. Čia galite sužinoti daugiau apie iniciatyvą, nuorodas į nacionalines REP ir kitą bendrą informaciją bei rekomendacijas dėl pabėgėlių užimtumo visoje Europoje.

© UNHCR / Benjaminas Loyseau

- **scobo.lt** (pranešėja: *Rugilė Trumpytė*, SCOBO, Lietuva; <https://scobo.lt>)

Įtrauki darbo paieška

Tai - pirmoji darbo paieškos platforma, kurioje kandidatės ir kandidatai ieško darbo ne tik pagal savo karjeros, bet ir individualius poreikius, o darbdaviai gali lengviau įgyvendinti lygių galimybių principus samdos procese.

Darbdaviams

Padedame pritraukti įvairesnių darbuotojų, įskaitant užsieniečius, asmenis su negalia, vyresnio amžiaus žmones. Padedame užtikrinti, kad ieškodami žmonių atsižvelgtumėte į individualius jų poreikius.

Darbuotojams

Per SCOBO galite ieškoti darbdavių, kurie ne tik pasiūlys darbo vietą, bet ir atitiks Jūsų individualius poreikius - pagal darbo vietų prieinamumą matomas ir nematomas negalias turintiems asmenims, LGBT+ bendruomenei, užsieniečiams ir kitiems.

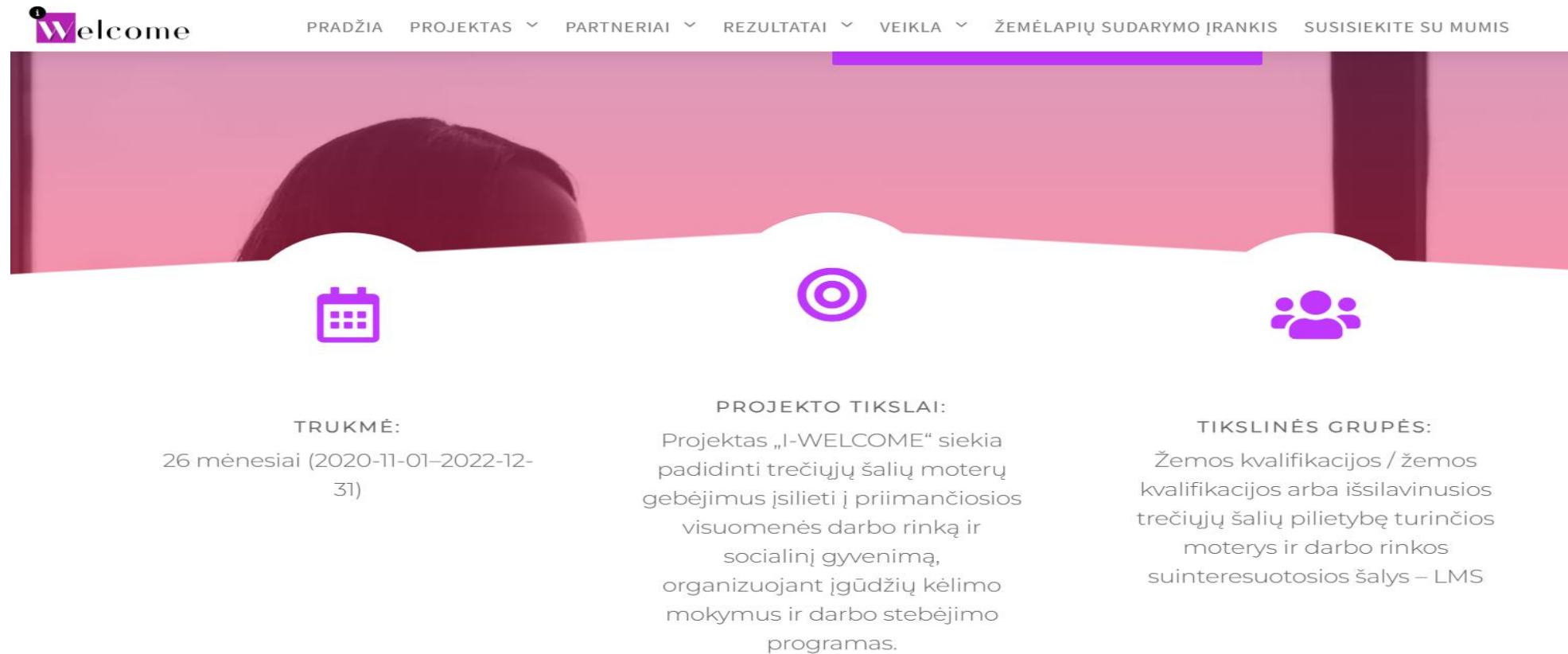
Platformos poreikis

Daugiau nei 200 000 migrantų Lietuvoje dirba žemos kvalifikacijos darbus. Negalių turintys pabėgėliai apskritai sunkiai randa darbą

Didžiosios įdarbinimo platformos nesąmoningai sudaro kliūtis kitų kultūrų ieškantiems darbo jį rasti

Kitų kultūrų ieškantieji darbo ir darbdaviai neranda vieni kitų

- **iwelcome-project.eu** (pranešėja: *Ketevan Mtvaralidze*, Kitev, **Vokietija**; <https://iwelcome-project.eu>)

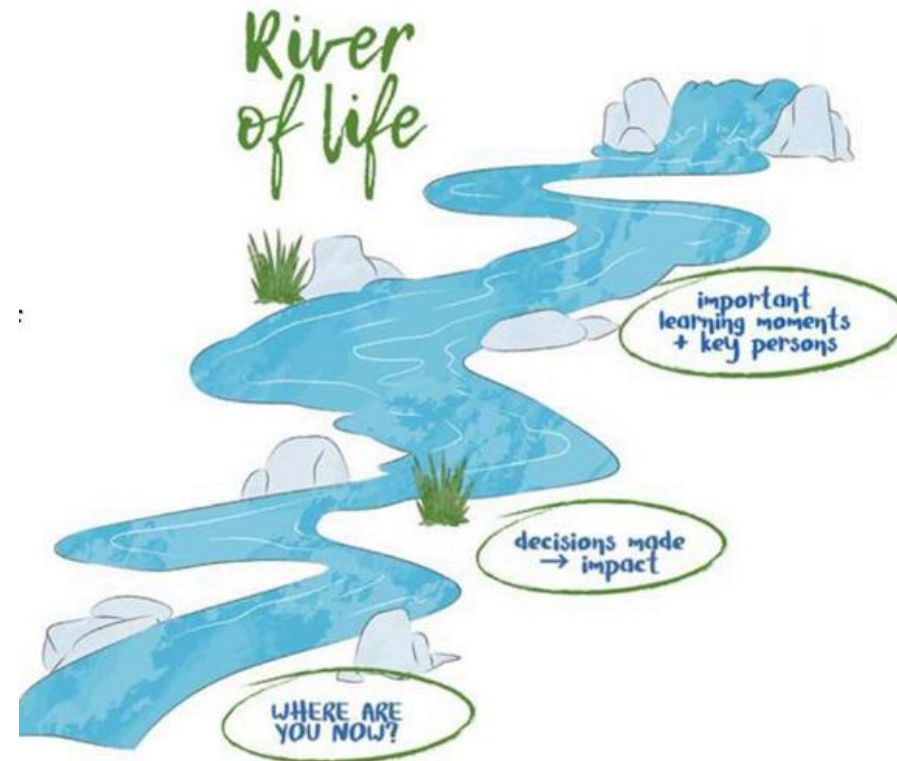
The screenshot shows the homepage of the iwelcome-project.eu website. The header includes a navigation menu with links: PRADŽIA, PROJEKTAS, PARTNERIAI, REZULTATAI, VEIKLA, ŽEMĖLAPIŲ SUDARYMO ĮRANKIS, and SUSISIEKITE SU MUMIS. The main content area features three columns with icons and text:

- TRUKMĖ:** 26 mėnesiai (2020-11-01–2022-12-31)
- PROJEKTO TIKSLAI:** Projektas „I-WELCOME“ siekia padidinti trečiųjų šalių moterų gebėjimus įsiliesti į priimančiosios visuomenės darbo rinką ir socialinį gyvenimą, organizuojant įgūdžių kėlimo mokymus ir darbo stebėjimo programas.
- TIKSLINĖS GRUPĖS:** Žemos kvalifikacijos / žemos kvalifikacijos arba išsilavinusios trečiųjų šalių pilietybę turinčios moterys ir darbo rinkos suinteresuotosios šalys – LMS

Paralelinė sesija: įrankiai karjeros specialisto/-ės veiklai:

River of Life (Gyvenimo upė) (pranešėjos: Adéla Kotorová, Hana Marková (Čekija))

- Veikla *Gyvenimo upė*
 - Nupiešk savo gyvenimo „upę“
 - Prisimink svarbiausius savo gyvenimo įvykius
 - Kodėl tie įvykiai tau yra svarbiausi?
 - Ar buvo kitų gyvenimą pakeitusių įvykių?
 - Kur tavo upė tekės vėliau?

Gyvenimo upė

- **Darbas poromis**
- 1) Kiekvienas pristato savo gyvenimo upes
- 2) Aptarimas
 - Koks dalykas yra svarbiausias jūsų upėje?
 - Kokias kliūtis reikėjo įveikti?
 - Ar jūsų upėje kas nors padėjo jums?
 - Kur jūsų upė teka dabar?
 - Ar mūsų upės turi ką nors bendro?
- **Tikslas:** susipažinti su pirmą kartą sutinkamais kitų kultūrų atstovais, kurie dažniausiai būna nelinkę atvirauti dėl pradžioje pristatytų veiksmų.

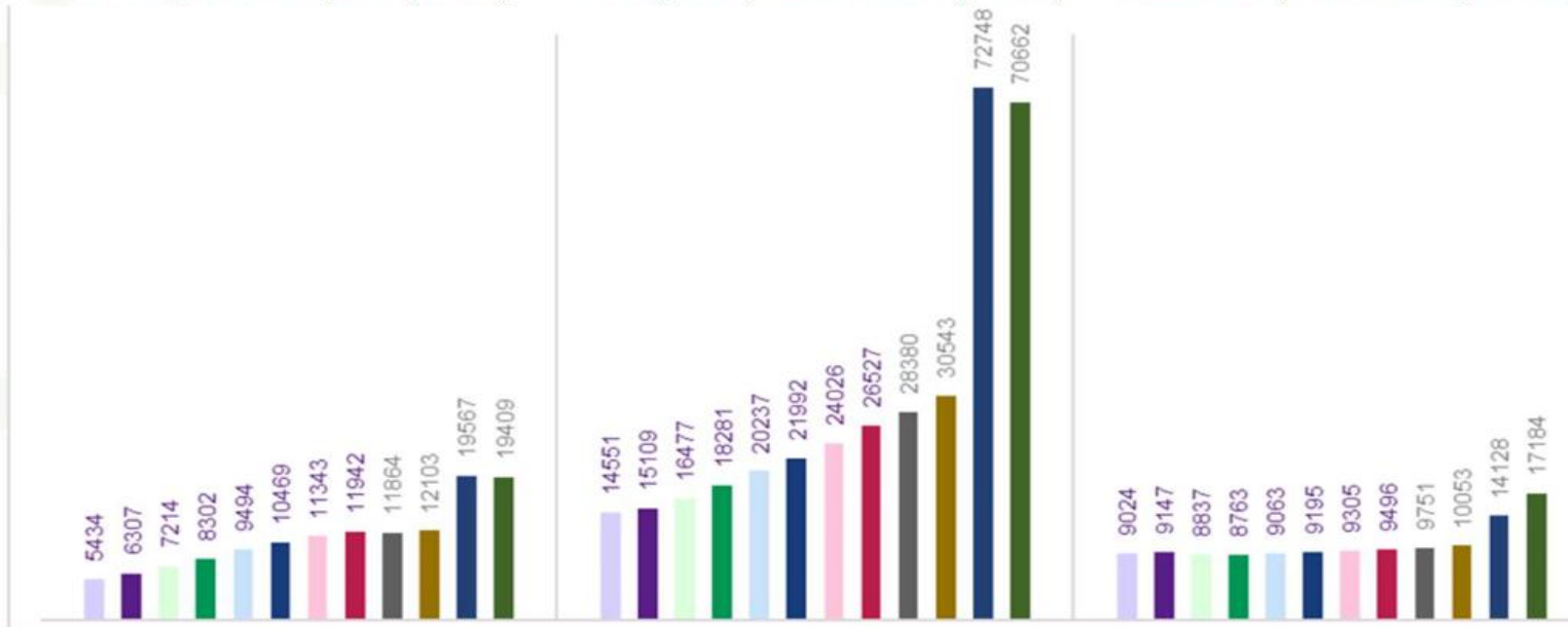
Foreigners at Czech Schools

...META*~

Kindergardens (2-5 years)

Obligatory Education (6-15)

Secondary Schools (16-19)

Kompleksinės pagalbos svarba migrantų jaunimui

Čekų kalbos mokymas(is) kalbos barjerui įveikti

- Vienerių metų parengiamieji čekų kalbos kursai vidurinėse mokyklose
- Čekų kalbos mokymo vadovėlių ir kitų priemonių leidyba
- Kalbos konsultacijos pradinukams
- Visapusė pagalba negimtakalbiams migrantų jaunuoliams ir vaikams
- Pagalba vidurinėms mokykloms ir mokytojams
- Tinklaveika ir bendradarbiavimas

Pagalba grovei kurti naujoje šalyje (didinama)

Mokymosi pasiekimų gerinimas (pagalba ieškant darbo, profesinis orientavimas)

Ankstyvas įtraukimas į šalies švietimo sistemą kaip iškritimo iš ugdymo proceso prevencija

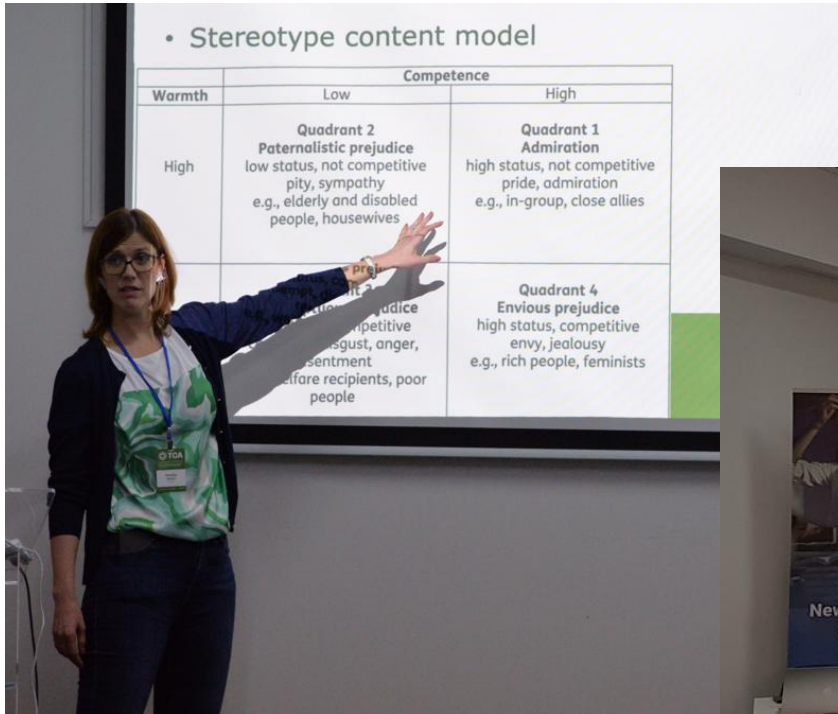
Socialinė iniciatyva: socialinė įmonė „Café Bar 16“

Renginio akimirkos

Bendraukime ir bendradarbiaukime

Lietuvos neformaliojo švietimo agentūra (LINEŠA)
Ugdymo karjerai skyrius
Žirmūnų 1B, Vilnius

info@mukis.lt
+370 607 678 83